

w liście zapowiedź wizyty - i, przede wszystkim, fakt wtargnięcia osoby obcej, nieznaney, naruszenie normy zwykłych kontaktów międzyludzkich, które ograniczają się do osób znanych od wielu lat lub przez całe życie. W takiej sytuacji ludzie o większym poczuciu bezpieczeństwa społecznego dzięki wyższej pozycji społecznej zareagowaliby odmową, omawiane grupy natomiast reagują raczej odpowiedziami minimalizującymi lęk przed negatywnymi dla nich następstwami badań. W warunkach wiejskich potęguje się to z uwagi na inny charakter prywatności; ochrona własnej anonimowości wymaga w nich większych starań niż w warunkach miejskich. Reakcje są proporcjonalne do stopnia subiektywnie przeżywanego zagrożenia treścią pytań. Pytania dotyczące osoby respondenta w aspektach dla niej potencjalnie negatywnych będą budziły większy lęk niż pytania abstrakcyjne, o treści obojętnej, wobec których czynnikiem zniekształcającym może być co najwyżej złe zrozumienie.

Wnioski

Wypowiedziom dotyczącym osobistej konsumpcji alkoholu może towarzyszyć subiektywne poczucie zagrożenia, różne w różnych grupach społecznych. Obiektywny obraz spożycia napojów alkoholowych, w tym również abstynencji, może być wskutek tego zniekształcony nierównomiernie, zależnie od wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkania osób badanych.

Można przypuszczać, że zniekształcenie obrazu spożycia alkoholu polega na zaniżeniu jego rozmiarów przez dane uzyskiwane od osób pozbawionych poczucia bezpieczeństwa społecznego z powodu niskiej pozycji społecznej, określonej przez braki w wykształceniu, ograniczone dochody i izolację od szerszego środowiska. Możliwe, że odnosi się to również do osób w wieku poprodukcyjnym, pozostających na marginesie życia społecznego.

A subjective factor in the data on abstinence from alcohol

Summary

A regional survey was carried out on a representative sample, using a questionnaire allowing to obtain the respondents' declarations,

among other things, about their abstinence from alcoholic beverages, as well as to assess their attitude towards the research. A comparison of the two categories of data indicated that abstinence was more often declared by these groups of respondents whose attitude towards the survey was reluctant and suspicious. This was particularly marked in older, uneducated respondents from rural areas. It was concluded that abstinence rates in this region population might be overestimated due to the subjective factor resulting in untruthful declarations of respondents with the above socio-demographic characteristics.

Bibliografia

- 1. Gerard K., Godwod-Sikorska C., Fleituch T., Kolińska F., Łabudzka I., Pałyska M., Welbel S., Zielińska T.: *Opinie ludności wybranego regionu rolniczo-turystycznego (Ziemia Sąddecka) o alkoholizmie i zaburzeniach psychicznych*. IPN, 1976, maszynopis.
- 2. Gerard K.: *Opinie ludności regionu rolniczo-turystycznego o alkoholizmie i zaburzeniach psychicznych*. Patologia Społeczna, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1979, VII: 55-100.
- 3. Moskalewicz J.: *Problemy z problemami - Niektóre wyniki pilotażu badań Reakcje społeczności na problemy alkoholowe*. Alkoholizm i narkomania, PTP IPN Warszawa, jesień 1988: 89-107.
- 4. Wald I., Kulisiewicz T., Morawski J., Bogusławski A.: *Raport o problemach polityki w zakresie alkoholu*. Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, Warszawa 1981.
- 5. Zieliński A.: *Wzory picia alkoholu w Polsce*. Alkoholizm i narkomania, PTP IPN Warszawa, jesień 1988: 16-41.